

Erdőmérnökképzésünk fejlődése

DR. GÁL JÁNOS

Az 1808-ban alapított Erdészeti Tanintézet első tanára a göttingeni egyetemről Selmezbányára került *Wilckens Henrik Dávid*, korának kimagasló erdészeti szaktudósa volt. A selmezbányai Erdészeti Tanintézet, amely 1846-tól Bányászati és Erdészeti Akadémia elnevezéssel működik, alapításában, az oktatás színvonalában megelőzi a nevesebb európai erdészeti akadémiákat (Mariabrunn 1813, Tharandt 1816, Nancy 1824, Stockholm 1828, Eberswalde és Eisenach 1830, Villaviciola 1846, Zürich 1855, Münden 1868, Vallambrosa 1869, Coopers Hill 1888). Összehasonlítva ebben az időszakban az erdészeti szaktananyagát a nagy külföldi akadémiák tananyagával, megállapítható, hogy Selmezbányán *kezdetlenül fogva szélesebb körű ismereteket oktattak*, amely az erdészeti ismereteken túl, kitért a faipari megmunkálásra, fafeldolgozásra és az erdőben jelentkező műszaki megoldások tanítására.

Az akadémia jelentősen hozzájárult nemcsak a magyar erdészet fejlesztéséhez, hanem alapul szolgált több, műszaki jellegű felsőoktatási intézmény kiépítésére, nemcsak Európában, hanem a tengerentúlon is. Az egész világon felfigyeltek arra a tevékenységre, amit a magyar erdészet a szélsőségesen kedvezőtlen termőhelyek meghódítása és általában *az erdőmelioráció terén* elért (deliblái futóhomok megkötése, a dalmát kopárok beerdősítése, sziklásítás stb.).

A két világháború közötti soproni éveket méginkább a megváltozott, mostoha körülményekhez való rugalmas alkalmazkodás jellemzi. Különösen jelentős a főiskola szerepe az alföldfásítási program megalapozásában, a faanyagok kutatásában, a műszaki tárgyak fejlesztésében.

A felszabadulás utáni időszakban először az erdőterület mennyiségi növelése, majd az intenzívebb biológiai módszerek bevezetése, a nemesítés és a faanyagok ésszerűbb, takarékosabb felhasználása területén nyújtott kiemelkedő teljesítményt az *1962-ben két karú, egyetemi rangot kapott erdészeti és faipari felsőoktatás*. Az eltelt négy évtizedben széles körű és gyümölcsöző együttműködés alakult ki az alábbi országok elsőfokú intézményeivel: a moszkvai erdőműszaki főiskola, a leningrádi Kirov Akadémia, a harkovi, kijevi és lvovi erdészeti fakultások, a bolgár erdőműszaki főiskola, a varsói és poznani erdészeti-faipari fakultások, a zólyomi és brnói erdészeti és faipari főiskolák, a drezdai műszaki egyetem erdészeti és faipari karai, a coloradói állami egyetem erdészeti kara, a feiburgi Albert Ludwig egyetem erdőmérnöki és a göttingeni Georg August egyetem erdőmérnöki; valamint a hamburgi egyetem faipari mérnöki kara.

Említésre méltó, hogy az egyetem mindig tevékenyen vett részt az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetségének (IUFRO) munkájában és jelenleg is szinte mindennapos kapcsolat áll fenn a bécsi központtal. Ennek eredménye volt, hogy *az egyetem tanárai közül Vadas Jenő és Roth Gyula a világ-szövetség elnöke volt*. Ez egyben utal az egyetemen folyó kutatások nemzetközi elismertségére is.

Az erdészeti felsőoktatás főbb funkciói

Az Erdészet és Faipari Egyetem alapfeladata a marxista—leninista világnézettel áthatott, az erdészeti-faipari-geodéziai szakterületek sajátosságainak megfelelően megalapozott, alkalmazott természettudományos, műszaki és öko-

nómiai szemléletű, a szakmájában mélyre ható elméleti ismereteket nyújtó, szintetizáló- és innovációs képességeket, tudományos igényességet kialakító *képzés és nevelés*. Ez konkrétan az erdőmérnökök főbb feladatai és munkahelyei alapján azt jelenti, hogy szakembereket kell képeznünk a termelési folyamatok tervezésére, vezetésére és fejlesztésére a közvetlen termelői szférán belül (a szaporítóanyag-termelés, az erdősisítés, az erdőnevelés és -védelem, valamint a fakitermelés és fafeldolgozás, az erdeimelléktermék-előállítás; vadtenyésztés, a műszaki berendezések tervezése és kivitelezése, erdészeti szolgáltatások, üzemi és vállalati keretekben folyó termelési folyamatok irányítása) és biztosítani kell a közvetlen termelői szférán kívüli, állami, szakigazgatási, kutatói, tervezői, oktatási stb. feladatok ellátására, valamint az erdő folyamatos — materiális és immateriális — hozamának fenntartására és bővítésére a megfelelő szakembereket (felsőbb irányítószerveknél és hatóságoknál, tervező- és szervezővállalatoknál, az erdőrendezési szervezet intézményeiben, oktatási és kutatási helyeken stb.).

Az erdőmérnökképzés súlypontjait a fenti területeken végzett tevékenység megalapozásához szükséges komplex ismeretek képezik, főképpen a közép- és nagyüzemi módszerekre koncentrálna. Az oktatás fejlesztésénél az erdőmérnökök részletes feladatköreit az elhatározott ágazatfejlesztési koncepciókkal összhangban határoztuk meg.

Az erdőmérnökképzés tartalmi fejlesztése

Az ágazat fejlesztése és az ott érvényesülő sajátos igények alapján, *oktatási módszereink* jelentős korszerűsítésére van szükség. A külföldi tapasztalatokat is felhasználva, hallgatóinkat az eddigi passzív szerepkörből a képzés folyamatában tevékenyen részt vevő, aktív szerepkörbe kell helyezni, ahol az önálló, egyéni ismeretszerzés módszerei kerülnek előtérbe. Az *önállóság, a szintetizálókészség, a kreatív gondolkodás* fokozása érdekében, részint az elméleti és gyakorlati órák arányában, részint a szorgalmi és a vizsgaidőszak időtartamában, a számonkérés rendszerében, az egyéni és kiscsoportos foglalkozások részarányának növelésében, az oktatástechnológia előtérbe helyezésében, egyéni feladatok kiadásában, a tudományos diákköri munka fokozásában stb. kell elsősorban változásokat eszközölnünk. Megjegyezzük azonban, hogy a kiscsoportos foglalkozások, tantermi, laboratóriumi gyakorlatok, korszerű oktatási segédanyagok biztosítása mellett nem nélkülözhető és nem csökken a *problémafelvető, szintetizáló, témazáró előadások szerepe*.

A külföldi erdészeti és faipari felsőoktatási intézmények tanterveinek figyelembevételével, nálunk is szükség van képzésünk felesleges kötöttségeinek — elsősorban merev tantervi előírásainak — megszüntetésére. Ennek során biztosítani kell az ún. *szabadon választott tantárgyak rendszerének* bevezetésével, hogy már az egyetemi évek alatt mindenki saját érdeklődési körének megfelelő, mélyebb ismeretekre tehessen szert. A mindenki számára elsajátítandó szakmai ismeretek megszerzésén és a szakmaspecifikus alapozásra épülően, a termelési, gyártási folyamatokhoz igazodó eredményes képzést a *blokkokba foglalt, integrált ismeretelméleti csoportok* kialakításával kell elősegíteni. Új formákat kell találnunk az *idegen nyelvi képzés* hatékonyságának fokozására is. A *gyakorlatiasabb szemlélet* kialakítását nemcsak a gyakorlati órák, üzemi gyakorlatok, kirándulások mennyiségi növelésével, hanem a bázisüzemek továbbfejlesztésével, e tevékenység fokozottabb elismerésével kell elérni. Az oktatásnak mindig aktuális jelleget ad a *gyakorlati szakemberek bevonása*

az oktatási folyamatba, amely színessé, élővé tudja azt tenni. Ezen a téren különösen a svéd, a finn erdészeti intézményektől van mit tanulnunk.

Az oktatás-kutatás-termelés kapcsolata

Az erdészeti-faipari tevékenység fejlesztésében rejlő érdekazonosság a mai-nál tartalmasabb kapcsolatrendszer kialakítását igényli a felsőoktatási intézmények és a kutatóintézetek között. Pártunk tudománypolitikai irányelvei egyértelműen leszögezik, hogy a jövőben az *egyetemeknek a kutatás központjaivá* kell válniuk. Hazai és külföldi példák bizonyítják, hogy magas szintű, korszerű oktatás csak azokon az egyetemeken valósulhat meg, ahol az oktatók az általuk művelt tudományterületeknek is elismert, kiváló kutatói. Azon túl, hogy az egyetemeken létrehozott saját szellemi termék meghatározó lehet az ágazat fejlődésére, az alkotó, elmélyült, kreatív tevékenység például szolgál a jövő nemzedék számára, mint nevelési tényező is; a rendszeres munka, a tudományos igényesség vonatkozásában. A hallgatóságnak közvetlenül átadott vagy vele együtt, kutatómunkával elért és általa elsajátított ismeretanyag a jövő termelésének alapjául szolgál. Az egyetemek által ily módon végzett oktatási tevékenység egyúttal *a tudományos eredmények egyik fontos transzmissziója*.

Mind az oktatás, mind az ágazat fejlesztésének hasznára válna, ha a jövőben az érdekeltségi alapok megteremtésével biztosítani tudnánk *a kutatás-oktatás-termelés közötti dinamikus kölcsönhatást*. Egyetemünk ezredfordulóig szóló, komplex fejlesztési tervében kidolgoztuk olyan *tudományos-fejlesztési társulások* létrehozását, amelyek nemcsak a K+F területén hoznák meg az elvárható eredményeket, hanem nagyban segíthetnék az erdészeti és faipari felsőoktatás káderfejlesztési gondjainak megoldását is. Sajnos a statisztikai adatok egyértelműen egyetemünk *oktatói karának elöregedését* mutatják.

A tudományos fejlesztési társulások lehetőséget nyújtanának a tehetséges szakemberek *gyakorlat — kutatóintézet — oktatás* cirkulációs mobilitásának szervezett keretek formájában történő lebonyolítására.

Nagy múltú felsőoktatási intézményünk minden időben joggal volt büszke arra, hogy az általa kibocsátott erdő- és faipari mérnököket nemcsak a szükséges szakmai ismeretekkel látta el, *hanem a hivatástudat elmélyítésével* az egyetemi évek alatt *kialakult emberi, kollegiális kapcsolatok* céltudatos megteremtésével, az egymást segítő és egymáshoz tartozó, haladó hagyományok ápolásával, *az ágazat fejlesztéséért áldozatokra is kész*, a közügyeket szolgáló olyan értelmiséget sikerült kibocsátania, akik elkötelezettek voltak a haladó gondolatok, eszmék ápolásában, a haza védelmében. Az *alma mater* növénydekeit, végzett mérnökeiket ott találjuk a 48-as szabadságharc és a 19-es proletárdiktatúra védelmezői, a nyilas fasiszta rendszer ellenállói között, az első sorokban. Ezt a nevelőtevékenységet ismerte el pártunk és kormányzatunk, amikor egyetemünket a 250 éves évforduló alkalmából a *Munka Vörös Zászló Erdemrenddel tüntette ki*. Ezt az eredményt értékeli legtovábbra a hazai és külföldi felsőoktatási intézmények, amikor az Erdészeti és Faipari Egyetem tevékenységét számba veszik, és vele a kölcsönös előnyök hasznosítása érdekében törekednek együttműködési szerződés megkötésére.